

Frugt og bær i en udfordrende sæson

af Maren Korsgaard

2017 var et dårligt år for frugt- og bæravlere. Nattefrosten i april og maj nedsatte mange frugt- og bæravlernes timeløn drastisk. Dertil kom de hyppige regnbyger, som har givet masser af gråskimlede jordbær, solbærbuske med skivesvamp og skurvplettede æbler. Lokale haglbyger har også generet. Nogle har dog også glædet sig i år, for vanding af nyplantninger var meget nemt denne sommer. Våde, dårlige år kan være nyttige også på andre måder, for netop i sådant et år viser sorterne deres fulde potentiale. I år har vi lært, hvad robusthed betyder.

Billede 1. 'Rød Aroma' blev mange steder hårdt ramt af frostskaide i år, oftest med toltalt tomme træer. Denne frugt undgik frostdøden, men fik en mindre frostskaide, en ru stribe fra blomst til stilk - et såkaldt "slips".

Billede 2. Sorten 'Nanna' er en god, tidlig sort. Dens blade er her angrebet af æbleøjeplet, som den er følsom for. Sygdommen er værst i sol, og den solfattige sommer betød, at æbleøjeplet stort set ikke angreb frugterne i år.

I FØL-projektet "Robuste sorter af æbler og pærer til økologisk dyrkning" har 30 økologiske frugtavlere fået registreret deres sorters robusthed af konsulenterne Hanne Lindhard Pedersen, Birgitte Pedersen og undertegnede. Det gjorde vi også i 2016, men sidste år var stort set alle frugtsorter usædvanligt fine, pga. den relativt tørre sæson. I år var billedet mere blandet. Der har generelt været mere skurv, og nogle steder også mange røde æblebladlus, så sorterne har kunnet vise, hvad de dur til.

Færre æbleøjepletter men mere æbleskurv

Svampesygdommen æbleøjeplet har angrebet æblebladene, men frugterne har langt færre angreb i år. Det kan vi takke den solfattige sommer for, da æbleøjeplet har brug for sollys for at kunne angribe æblerne. De sorter, der er mest følsomme for æbleøjeplet har dog også i år haft problemer, det gælder f.eks. 'Topaz', 'Rubinola' og 'Galiwa' samt de gamle sorter 'Maglemer' og 'Lord Lambourne'. Pletter af æbleøjeplet er lige så ødelæggende for frugtens salgskvalitet som skurvpletter.

Skurvsvampen har stortrivedes i det fugtige vejr, og mange af de tidligere skurvresistente sorter er meget følsomme for skurv nu, hvor resistensen er brudt. Sorter som 'Retina', 'Collina', 'Katrina' og 'Santana' er fuldstændigt ødelagte af skurv, i al fald når der ikke sprøjtes med svovl.

Billede 3. 'Ingeborg' er en usædvanlig robust pæresort. Selv i denne fugtige sommer blev den ikke angrebet af svampesygdomme af betydning.

Klassikerne holder

Det samlede resultat af projektets sorts-vurderinger er endnu ikke opgjort, men de Sjællandske registreringer peger på, at de populære sorter 'Rød Aroma', 'Alkmene', 'Discovery' og 'Holsteiner Cox' har så god en robusthed, at de giver et godt resultat selv i et år som 2017. Nogle af de gamle sorter som 'Dronning Louise', 'Filippa' og 'Lundbytorp' er også robuste i år. 'Filippa' har dog haft problemer med den våde sensommer, der gør overfladen grønsort af sodplet-svampe, der lever i vokslaget udenpå æblet. Den algeagtige belægning ser ikke godt ud, og det gør sammen med 'Filippa's' tilbøjelighed til at falde ned før modenhed, at den er mindre egnet til produktion. Robusthed overfor sygdomme og skadedyr er jo kun en del af en sorts dyrkningsværdi, frugtens smag og holdbarhed, træets udbytte og vækst skal også være i orden.

Forårsfrosten betød, at mange sorter fik færre frugter, og nogle slet ingen frugt. Generelt var 'Rød Aroma' og 'Holsteiner Cox' blandt de mest fromtramte sorter på Sjælland, og da de udgør en ret stor andel af træerne i plantagerne, er udbyttet lavt i år mange steder.

Robuste norske pæresorter

Blandt pærerne har de to norske pæresorter 'Ingeborg' og 'Anna' givet flotte frugter i år. Også 'Gråpære' er fin i år, men den har så kort en holdbarhed, at den ikke er oplagt til større produktion. Sorterne 'Hardy', 'Grev Moltke' og 'Herrepære' har været helt ødelagte af skurv, bortset fra de heldige træer af 'Herrepære', der har stået under tag, de har været helt perfekte.

Erfaringer med markiser og tag

I GUDP-projektet ProtecFruit har resultaterne fra overdækning af æbler været meget overbevisende, hvor overdækkede æbletræer er stort set sygdomsfri. Markisedækningen bliver nu også afprøvet i pærer på Aarhus Universitet i Årslev, og det ser lige så lovende ud: flotte pærer under markisen. Det samme billede kan man se hos en af deltagerne i projekt ProtecFruit: Jette og Lars Madsen i Sæby, Vestsjælland. Her bevirker markisen, at f.eks. 'Herrepære' kan dyrkes uden sprøjtning og alligevel være helt skurvfri. Markisen hos familien Madsen er af den slags, man også anvender over kirsebær. Den består af taglagte lameller af

klar plast, som vinden kan blæse igennem.

Når det blæser, larmer det noget, når lamellerne flapper. Markisen rulles sammen hver vinter, så den beskyttes mod vinterstorme. Prisen for materialerne til markisen er ca. 125 kr./ lb. m plus arbejde, og Lars Madsen forventer, at platen holder i mindst 5 år. Økonomiske beregninger viser, at markisedækningen netop er rentabel, hvis platen holder i mindst 5 år.

Billede 3: En markise af plastbaner holder pærerne fri for sygdomme. Her hos Lars og Jette Madsen i Sæby

En anden type tag er blevet opført i mindre skala over æbletræer hos Niels Borup i Stenlille. Han har designet et fast tag, lavet af klare plexiglasplader på en træramme og båret af betonstolper. Plexiglasset dækker ikke helt tæt, der er 10 cm sprækker mellem pladerne og i kippen, så vinden kan slippe gennem. Indtil videre har Niels Borup været godt tilfreds med taget, der har stået den første vinter igennem uden problemer. Prisen for materialer er ca. 200 kr. pr. løbende meter plus arbejde.

Et fast tag kræver landzonetilladelse og byggetilladelse, hvilket lykkedes at få efter et halvt års tid i Sorø kommune. Niels Borup forventer, at plexiglaspladerne holder i mindst 20 år og glæder sig over, at der ikke er noget årligt arbejde med sammenpakning/udfoldning af taget.

Billede 4: Overdækning af æbler kan også ske med en permanent tagkonstruktion af plexiglas. Det er dyrere i materialer, men har måske mindre vedligeholdelse.